1

ජනමාධ්‍යවේද අධ්‍යයනයේ මැක්ලූහන්වාදී න්‍යායික සංකල්පයේ ක්‍රමවේදී ගැටලු පිළිබඳ විචාරයක්

ටියුඩර් වීරසිංහ

විසිවන සියවස දෙවන භාගයේ දී විද්‍යා හා තාක්ෂණික ක්ෂේත්‍රයේ සිදුවූ අති විශාල වූ වර්ධනය, ජන විඥාපන, ජනසන්නිවේදන හා ජනමාධ්‍යවේදාත්මක මාධ්‍යයන්ගේ සුවිශාල ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක විපර්යාසයන් රැසක් සිදුවීමට තුඩු දුන්නේය. මෙම කාල පරාසය තුළ දී ජනසන්නිවේදන හා ජනමාධ්‍යවේදාත්මක නිෂ්පාදනය සම්පූර්ණයෙන්ම වාගේ ගෝලීය බහු ජාතික හා පාර ජාතික සමාගම්වල ඒකාධිකාරිත්වයට යටත් විය. වර්තමානයේ දී බහු ජාතික සමාගම් මගින් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන වෙළඳ දැන්වීම්, දේශපාලන පුවෘත්ති, විනෝදාස්වාදී වැඩසටහන් පමණක් නොව, බැංකු දත්ත, විද්‍යා තාක්ෂණික තොරතුරු ද තොරතුරු භාණ්ඩ වශයෙන් අද තොරතුරු වෙළඳපොළෙන් පාරිභෝගිකයින්ට මිලදී ගත හැකිය. අද්‍යතනයේ මින් තොරව අධිස්වයංක්‍රිය කාර්මික ක්ෂේත්‍රය සංවර්ධනය විය නො හැකිය. විසි වන සියවස අග භාගයේ දී සමාජ-ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වයේ සියලුම අංශ තොරතුරු ප්‍රාග්ධනයේ බලපෑමට යටත්ව වර්ධනය වන්නට විය. වාණිජකරණයට ලක් වූ බහුජන සංස්කෘතියේ යටිතල පහසුකම් පුළුල් වීම හා යන්ත්‍රීමත් වීම එය සහතික කරන සාධකයකි. ප්‍රමිතිකරණයට ලක් වූ ලාභදායක බහුලීකරණය, ඒකාකෘතික වින්දනය, මානව වුවමනාවන්, ශෛලීන් හා චර්යාවන් සමානීකරණයවීම ආදිය මෙම ක්‍රියාවලියේ විශේෂ ලක්ෂණ වශයෙන් හැඳින්විය

හැකිය. තොරතුරු ප්‍රාග්ධනයේ ප්‍රසාරණය හා බහුජන සංස්කෘතියේ ව්‍යාප්තිය අතර සමීප සබඳතාවක් දක්නට තිබේ.

විශේෂයෙන්ම ජනමාධ්‍යවේද හා ජනසන්නවේදන ක්ෂේත්‍රය තුළ සිදු වූ මෙම අලුත් තත්ත්වය ගවේෂණය කිරීම සඳහා සාම්ප්‍රදායික හා නූතන පර්යේෂණ ක්‍රමවේද ප්‍රමාණවත් නොවේ. නව තත්ත්වයන් නව ක්‍රමවේදයන් ඉල්ලා සිටිනු ලැබේ.

විසිවන සියවසේ ආරම්භයේ දී ඉලෙක්ට්‍රෝනය සොයා ගැනීමත් සමගම භෞතික විද්‍යාවේ අර්බුදයක් මතු විය. එය භෞතික විද්‍යා විෂයෙහි පර්යේෂණාත්මක වර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මතු වූ අර්බුදයකි. පරමාණුවෙන් ඉලෙක්ට්‍රෝනය සොයා ගැනීමත් සමගම ද්‍රව්‍යයේ මූලිකතම ඒකකය ලෙස පැවැති පරමාණුව අතුරුදහන් වූ බව සමහර දාර්ශනිකයෝ හා විද්‍යාඥයෝ ප්‍රකාශ කරන්නට යෙදුනාහ. නමුත් ලෙනින් සිය "ද්‍රව්‍යවාදය සහ අනුභූතිකවාදි විවේචනය" [1] කෘතිය තුළින් භෞතික විද්‍යාවේ අර්බුදය පිළිබඳ ගැටලුව විග්‍රහ කරමින් එයට ක්‍රමවේදී මැදිහත් වීමක් සිදු කළේය. භෞතික විද්‍යාවේ නව සොයා ගැනීම නිසා පරමාණුව අතුරුදහන් වූයේ නැති බවත්, සිදු වූයේ මෙතෙක් කල් තිබූ පරමාණුව පිළිබඳ අපේ අවබෝධය, දැනුම, ගැඹුරු වීමක් බවත් ලෙනින් ප්‍රකාශ කළේය. මෙ මගින් අපෝහක ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශයට අනුව භෞතික විද්‍යාවේ නව සොයා ගැනීම් පිළිබඳ ලෙනින් විසින් සපයන ලද අර්ථකථනය හේතු කොට ගෙන එම විද්‍යාව මුහුණ පා සිටි අර්බුදය නිරාකරණය විය. ඉන් අනතුරුව එම ක්‍රමවේදී පදනම මත භෞතික විද්‍යාව වර්ධනය වන්නට විය.

මෑත කාලීන ව විද්‍යා-තාක්ෂණික හා සමාජ දේශපාලනික වර්ධනයන් හේතු කොට ගෙන ජනමාධ්‍යවේදය, ජනසන්නිවේදනය, මතවාදය, ඉතිහාසය වැනි විෂයන් අතුරුදහන් වීම හෝ ඒවා සිය අවසානය කරා ළඟා වී ඇති බව එල්වින් ටොෆ්ලර්, ඩැනියෙල් බෙල්, සහ ෆ්‍රැන්සිස් ෆුකුයාමා ආදි බටහිර සංකල්පවේදීන් ගෙන හැර දක්වා ඇති අදහස් ද ප්‍රබල ක්‍රමවේදී ගැටලු වලින් සීමා වී ඇති බව පෙනේ. නව තාක්ෂණය හා විද්‍යාවේ ප්‍රගතියත් ග්‍රාහකයාගේ භූමිකාව වර්ධනය වීමත් හේතු කොට ගෙන ජනමාධ්‍යවේදය අතුරුදහන් වන බව ප්‍රකාශ කිරීම "භෞතික විද්‍යාවේ අර්බුදය" අවස්ථාවේදී "ද්‍රව්‍ය අතුරුදහන් වීම" පිළිබඳ ප්‍රකාශනයට සමාන වන්නේය.

ඇත්ත වශයෙන්ම විද්‍යාවේ හා තාක්ෂණයේ වර්ධනය නිසා ජනමාධ්‍යවේදය ඇතුළු බොහෝ විද්‍යාවන් තුළ ගැඹුරු විපර්යාස සිදුවිය.

අද්‍යතනයේදී ද සිදු වෙමින් පවතී. එම වෙනස් වීම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අප මෙතෙක් ජනමාධ්‍යවේදය, මතවාදය ආදී විෂය ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ අප තුළ පැවැති සම්භාව්‍ය හෝ ඓතිහාසික ප්‍රජානනික සීමා ප්‍රසාරණය වී නව මානයන් අප අබියස විවෘතව ඇත. එම විෂයන් මීට පෙර ප්‍රදර්ශනය නොකළ ගුණ, ශෛලීන්, ගති ලක්ෂණ හා ස්වභාවයන් මතුවෙමින් පවතී. එම නව තත්ත්වයන් අවබෝධකර ගැනීම සඳහා නව ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශ අවශ්‍යවේ. අදාළ විෂයන් තුළ මතුවන නව ගුණයන් හා භූමිකා සම්භාව්‍ය ක්‍රමවේද, රාමුවට හසු නොවිය හැකිය. මෙම හේතුව නිසා අදාළ විෂයන් පිළිබඳ වැරදි ආකල්ප ඇති විය හැකිය.

මානව සමාජයේ විවිධ ක්ෂේත්‍ර තුළ සිදුවන සමාජ-ආර්ථික, විද්‍යා-තාක්ෂණික, සංස්කෘතික-දෘෂ්ටිමය ප්‍රවණතා හා සංකීර්ණතාවලට දක්වන ලද ප්‍රතිචාරයක් වශයෙන් ෆුකුයාමියානු "ඉතිහාස අවසානය" හැඳින්විය හැකිය.

සමකාලීන දාර්ශනික හා දේශපාලන විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදය තුළ නිලීන "ඉතිහාස අවසානය" යන සංකල්ප ඍජු ලෙසම ෆුකුයාමියානු "The end of history & the Last Man" (1989) සමග සම්බන්ධවේ. මානව ඉතිහාසය පිළිබඳව ෆුකුයාමියානු වැටහීමේ නිලීනව ඇත්තේ දාර්ශනික-දේශපාලනික වැදගත්කමක් පමණක් නොව ක්‍රමවේදී වැදගත් කමක් ද ඇත්තේය. පරම ආත්මය පිළිබඳ හේගේලියානු අදහසේ සමකාලීන සාමාන්‍යකරණය ෆුකුයාමාගේ "ඉතිහාස අවසාන" සංකල්පය තුළ අඩංගුව ඇත. වර්තමානයේ අප ඇස් ඉදිරිපිට දිග හැරෙන්නේ "සීසිල් යුද්ධයේ" අවසානය හෝ මානව ඉතිහාසයේ නව යුගයක් සනිටුහන් කිරීම නොව ඉතිහාසය ඉතිහාසය විදියට අවසානවීමය. මානව සංහතියේ දෘෂ්ටිවාදීමය පරිණාමයේ පරිසමාප්තිය හා අවසානාත්මක පාලන ස්වරූපයක් වශයෙන්, බටහිර ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ විශ්වීයකරණයයි. අද වන විට මෙය දෘෂ්ටිවාදීමය වශයෙන් ජයග්‍රහනය කොට අවසන් අතර එය ද්‍රව්‍යමය වශයෙන් පරිපූර්ණත්වයට පත් වීමේ ප්‍රයත්නයක යෙදී සිටී. අවසානයේ දී මේ "දෘෂ්ටිවාදීමය ලෝකය" මගින් ඊට අදාළ "ද්‍රව්‍යමය ලෝකය" නිර්ණය කෙරේ. මේ ඉතා කෙටියෙන් ගෙන හැර දක්වන ලද්දේ ඉතිහාසයේ අවසානය පිළිබඳ ෆුකුයාමියානු සංකල්පයයි. මෙම සංකල්පය ගැඹුරු න්‍යායික සහ ක්‍රමවිද්‍යාත්මක අඩු පාඩුකම්වලින් සමන්විතය. නිදර්ශනයක් වශයෙන් පශ්චාත් නූතනවාදී යුගය තුළ කිසිම විශ්වවාදයක් පමණක් නොව ඒකීය ඓතිහාසික ක්‍රියාවලියක් පිළිබඳව පොදු නයාමයන් ද තිබිය නො හැකිය. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල පශ්චාත් යටත් විජිතවාදී යථාර්ථයන්, අභියෝගයන් ජය ගැනීම සඳහා නව ලිබරල්වාදය භාවිත කිරීම මුළුමනින්ම අසාර්ථක වී

තිබේ. ඊට අමතරව දැනටමත් බටහිර රටවල පවා නව ලිබරල්වාදයේ දෘෂ්ටිවාදීමය ශක්‍යතාව හීනව් ගොසින.

දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව බටහිර සමාජයේ ආර්ථිකයේ ව්‍යුහාත්මක වෙනස්වීම් සිදුවන්නට වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සමාජ ස්තරායනයේ ගැඹුරු වෙනස්කම් සිදුවෙමින් සමාජය තුළ පැවති තියුණු ප්‍රතිසතුරු විරෝධතා සමනය වන්නට විය. මෙයට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ විද්‍යාවේ හා තාක්ෂණයේ වර්ධනයත්, ප්‍රාග්ධනයේ සමාපියකරණයත්ය. මෙම තත්ත්වය යථාර්ථවාදීව හා නිවැරදිව අවබෝධකර නො ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස "The end of Ideology" (1961) නැමැති කෘතිය ඩැනියෙල් බෙල් විසින් ලියා පළ කළේය. එහි ඔහු නිර්දෘෂ්ටිවාදීකරණය යන අදහස ඉදිරිපත් කළේය. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙය ක්‍රම විද්‍යාත්මකව පමණක් නොව න්‍යායිකව මෙන්ම ප්‍රායෝගිකව ද සිදු විය නො හැක්කකි. කිසිම මානව සමාජයකට කිසියම් හෝ මතවාදයකින් තොරව පැවතිය නො හැකිය. ක්‍රම විද්‍යාත්මකව සලකන කල මතවාදයේ අවසානය පිළිබඳ අදහසද මතවාදී අදහසකි.

යථාර්ථයේ විවිධ පැතිකඩවල් අධ්‍යයනය කරන බටහිර විශේෂයෙන්ම ඇමෙරිකානු ක්‍රමවේදවල දක්නට ලැබෙන පොදු දුර්වලතාවක් වන්නේ එම ක්‍රමවේදය වඩාත් තාක්ෂණික කේන්ද්‍රීය හා මනෝමූලික ස්වරූපයක් ගැනීමයි. එනම් තාක්ෂණික නියතිවාදී හා විඥානවාදී නැඹුරුවක් දැරීමයි. විශේෂයෙන්ම මෙය ස්වභාවික විද්‍යාවන්වලට වඩා සමාජීය විද්‍යාවන් තුළ පැහැදිලිව දක්නට ලැබේ.

ජනමාධ්‍යවේද, ජනසන්නිවේදන හා මහජන තොරතුරු ක්‍රියාවලින් අධ්‍යයනයේ දී භාවිත කරනු ලබන ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශවලට ද එම තත්ත්වයම අදාළ වේ. විශේෂයෙන්ම තොරතුරු තාක්ෂණ විප්ලවය අතිශයෝක්තියෙන් හුවා දැක්වීම තොරතුරු ප්‍රාග්ධනයේ භූමිකාව දැවැන්ත කොට දැක්වීම තොරතුරු ආර්වනවාදය, සමාජ-සංස්කෘතික ක්‍රියාවලිය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණයේ භූමිකාව නිරපේක්ෂීකරණයට ලක් කොට, ඒ මත මානව සමාජ-සංස්කෘතික සංවිධාන රටාවේ ඉරණම තීරණය වන බවට ප්‍රකාශ කිරීම ආදිය බටහිර ජනමාධ්‍යවේද සහ ජනසන්නිවේදන අධ්‍යයන ක්‍රමවේද තුළ පවතින මූලික දුර්වලතා වශයෙන් දැක්විය හැකිය.

අප මෙම ලිපියෙන් අදහස් කරන්නේ 1960 දශකයෙන් පසු ලෝක ජනමාධ්‍යවේද, ජනසන්නිවේදන හා මහජන තොරතුරු ක්‍රියාකාරිත්වය අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා බටහිර රටවල පුළුල් ලෙස භාවිත කළ ක්‍රමවේද පිළිබඳ

විශ්ලේෂණයක් ගෙන හැර දැක්වීමයි. එහිදී අපගේ විශේෂ අවධානය යොමු වන්නේ මැක්ලූහන්වාදී න්‍යායික සංකල්පයේ ක්‍රමවේදී ගැටලු විමර්ශනයකට ලක් කිරීම කෙරෙහිය.

1960-1970 දශකය තුළ ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍ය පිළිබඳ කැනේඩියානු මහාචාර්යවරයෙකු වූ මාෂල් මැක්ලූහන් තොරතුරු අර්වනවාදයේ සම්භවයට සහ එහි ව්‍යාප්තියට තුඩු දුන් ප්‍රජානනික පූර්ව කොන්දේසි පිළිබඳව පුළුල් විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කළේය. ඒ සඳහා ඔහු නව ක්‍රමවේදී හා න්‍යායික ප්‍රවේශයක් යොදා ගත්තේය. එහිදී ඔහු එතෙක් පැවති සාම්ප්‍රදායික විද්‍යාත්මක සංකල්ප පිළිබඳ පර්යාවලෝකනයක යෙදෙමින් ඒවා යම් යම් විකරණයන්ට හා නවීකරණයන්ට ලක් කළේය. එසේම යම් යම් අදහස්, අනාවැකි, නිගමන මාෂල් මැක්ලූහන් යම් නිශ්චිත ප්‍රමිතියකින් තොරව ඉදිරිපත් කරමින් සමකාලීන ඇමෙරිකානු සමාජයේ බුද්ධි ස්තරයන් යම් ප්‍රකම්පනයකට මෙන්ම කුතුහලයකට ද පත් කළේය.

මාක්ස්වාදය ඇතුළු පිළිගත් ඉතිහාසඥයින්ගේ ඉගැන්වීම්වලට පරස්පරව මානව ඉතිහාසය පිළිබඳ නව සංකල්පයක් හා ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශයක් මැක්ලූහන් ඉදිරිපත් කළේය. තොරතුරු සබඳතාවල තාක්ෂණික මාධ්‍යයන් මගින් මානව සමාජයේ, සංස්කෘතියේ, විඥානයේ විප්ලවීය වර්ධනයන් නිර්ණය කරන බව ඔහු අවධාරණය කළේය. එනම් සමාජය, සංස්කෘතිය හා මානව මනෝභාවය පිළිබඳ තාක්ෂණික නියතවාදය මැක්ලූහන් ගෙනහැර දැක්විය. "මාධ්‍යමය පණිවිඩය වේ.[2] හෝ "ආකෘතියම සන්දර්ශය වේ" යන මැක්ලූහන්ගේ සංකල්පයේ කේන්ද්‍රීය ප්‍රවාදය වන්නේය.

ඉහත සංකල්පයට අනුව මැක්ලූහන් ශිෂ්ටාචාරයේ ඉතිහාසය ප්‍රධාන යුග 3කට බෙදා දක්වයි.

පළමු යුගය වන්නේ ප්‍රාථමික ප්‍රාග් ලිඛිත සංස්කෘතික යුගයයි. ප්‍රධානතම ජීවන ශෛලිය වූයේ ස්වාභාවිකත්වය හා සාමූහිකත්වයයි. අවට පරිසරය සංජානනය කර ගැනීමේ හා අවබෝධකර ගැනීමේ මූලිකතම ස්වරූපය වූයේ වාචිකව තොරතුරු හුවමාරුවයි. එය වාචිකත්වය පදනම් කොට ගත් සංස්කෘතියකි.

දෙවන යුගය වන්නේ ලිඛිත-මුද්‍රිත සංස්කෘතික යුගයයි. මෙහිදී සංවේදී වාචික තොරතුරු හුවමාරුව ලිඛිත ස්වරූපයක් දක්වා පරිවර්තනය

වන්නේ ය. ස්වාභාවිකවාදය, සාමූහිකවාදය වෙනුවට පුද්ගලිකවාදය හා ජාතිවාදය මතු වන්නේය.

තුන්වන යුගය වන්නේ ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය සංස්කෘතික යුගයයි. මෙහිදී විද්‍යුත්-කාර්මික පදනම මත නව සාමූහිකවාදී සංස්කෘතියක් ගොඩනැගෙන අතර ලෝකය සංජානනය කිරීමේ බහුමානීය ස්වරූපයක් නව විද්‍යුත් සන්නිවේදන තාක්ෂණය මත වර්ධනය වේ. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මුද්‍රිත මාධ්‍ය භාෂාව ක්‍රමානුකූලව ජනතාව අතරින් ඈත් වන අතර ඒ වෙනුවට ගුවන් විදුලි-රූපවාහිනී සන්නිවේදනය සමාජය පුරා ව්‍යාප්ත වන බව මැක්ලූහන් පෙන්වා දෙයි. මැක්ලූහන් මේ ප්‍රවාදය කොතෙක් දුරට වර්ධනය කළේදැයි කියනවා නම් විද්‍යුත් ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය සන්නිවේදන මාධ්‍යයේ යථාතාව අධිස්වභාවික තත්ත්වයේහිලා පරමාදර්ශීකරණය කරමින් මානව ජීවිතයේ සියලුම අංශ සහ ලෝක ඉතිහාසයේ ඉරණම මූලමය වශයෙන් වෙනස් කිරීමට ඊට හැකියාවක් ඇති බව අවධාරණය කළේය.

දෙවන යුගය වශයෙන් ලිඛිත-මුද්‍රිත සංස්කෘතික යුගය එනම් ග්‍රන්ථමය ස්වරූපය තුළ දී ("ගුටෙන්බර්ගියානු විශ්වය") මිනිසා සිය අවට ලෝකය සංජානනය කරගනු ලබන්නේ වියුක්ත තත්ත්වාරෝපිත මුද්‍රිත සංකේත මගිනි. එනම් මිනිසුන් අතර සහවාසීය සබඳතා මූලික වශයෙන් සිදු වන්නේ වියුක්ත තත්ත්වාරෝපිත මුද්‍රිත සංකේත හරහාය. එම සන්නිවේදන ස්වරූපය මිනිසුන්ගේ බුද්ධිමය හා තාර්කික පරිකල්පන චින්තනය වර්ධනය කිරීමට විශාල වශයෙන් ඉවහල් වූ බව සඳහන් කළ හැකිය. දැන් මෙම යුගය ක්‍රමානුකූලව අවසානය කරා ළඟා වන අතර ඒ වෙනුවට ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය සන්නිවේදනයේ ව්‍යාප්තියත් සමඟ ස්වාභාවික සන්නිවේදන මූලධර්ම යළි වර්ධනය වන බව මැක්ලූහන් ප්‍රකාශ කරයි. එම ස්වාභාවික මූලධර්ම අන් කිසිවක් නොව ප්‍රාග් ලිඛිත සංස්කෘතික යුගයට ආවේණික වූ පුරාණෝක්තිවේදය, ජනශ්‍රැතිය ආදියයි. පුරාණෝක්තිමය සහ ජනශ්‍රැතිමය තොරතුරු සම්ප්‍රේෂණය කිරීමේ වාචික ස්වරූපය විශාල අවකාශීය රාමුවක් තුළ විසිරී සිටින පිරිසකට ඒවා එකම වේලාවේ හා බහුමානිකව සංජානනය කර ගැනීමේ හැකියාව එම ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය සංස්කෘතික ස්වරූපයට අයත් මූලධර්ම වේ. ගීත ගායනා කිරීම, පුරාණෝක්ති රඟ දැක්වීම, විවිධ අභිචාර, අභිනය, ආදී මානව හැකිම් උත්කර්ෂණය කර ගැනීමේ වෙනත් ස්වරූප ද මෙයට ඇතුලත් වේ. මැක්ලූහන්ගේ මතයට අනුව මේ සියල්ල මේ ආකාරයට සිදු වූයේ ලිඛිත-මුද්‍රිත සන්නිවේදනය නො තිබූ බැවිනි. ලිඛිත-මුද්‍රිත සන්නිවේදනයේ ආගමනයත් සමඟම ප්‍රාග් ලිඛිත සන්නිවේදනය විනාශ වී ගියේය.

වර්තමානයේ විද්‍යුත් මාධ්‍ය පදනම් කරගත් ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය සන්නිවේදනයේ වර්ධනය හා ව්‍යාප්තිය සමඟ යළි වාචික සන්නිවේදන ස්වරූපයට ළඟා වන්නේය. "කාල-අවකාශ සීමා සහ වේගීය සබඳතා සංකෝචනය වෙමින් අප එක්වරම බහුලී සබඳතා රාමුවකට පත් කරන්නේය."[3] මෙම ක්ෂණික බහුලී තත්ත්වය "සාමූහික දැනුවත් භාවයේ" මූලික මතුවීමක් බව මැක්ලූහන් අවධාරණය කරයි. එය විවිධ සන්නිවේදන ප්‍රවර්ගයන්ට ආවේණිකව සන්නිවේදනයේ වාචික ස්වරූපයේ පිහිටෙන් නිර්මාණය වන්නකි. එම සන්නිවේදන ස්වරූපය අතර පුරාණෝක්තිවේදය හා ජනශ්‍රැතිය ප්‍රධාන වේ. මෙම මැක්ලූහානියානු ක්‍රමවේදයට අනුව අද්‍යතන සාමූහික ප්‍රාගුණ්‍ය හා අන්දැකීම් පදනම්ව වාචික සන්නිවේදනයේ (සහවාසයේ) පැරණි භාෂා ගොඩ නැගුණු බවත්, හීනමාව, ගුවන් විදුලිය වැනි සන්නිවේදනයේ අලුත් භාෂා ප්‍රාග් ලිඛිත පුරාණෝක්ති සමඟ සසඳමින් විමසිය හැකිය.[4]

අද්‍යතන ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය ජන සන්නිවේදනයේ "මහා පුරාණෝක්තියක්" යන අදහසින් භාෂාවකට සමාන කරමින මැක්ලූහන් අදහස් කරන්නේ එම තොරතුරු අතර පවතින සන්දර්භමය සමානකමක් නොව ඒවා සම්ප්‍රේෂණය කිරීමේ ස්වභාවයේ පවතින සමානකමය. එනම් ඔහුගේ ප්‍රධානම ප්‍රවාදය වන "මාධ්‍යයම සන්දර්භය වේ" යන අර්ථයයි. තොරතුරු සම්ප්‍රේෂණය කරනු ලබන මාධ්‍යයම තමන්ගේ සහවාසී භාෂාවක් නිර්මාණය කරමින් අදාළ තොරතුරේ ස්වභාවය හැඩගස්වා ගනු ලබයි. මාධ්‍ය වෙනස් වන විට තොරතුරේ සහ ලෝක සංජානනයේ යම් ලක්ෂණ ද වෙනස් වන්නේය. ප්‍රාථමික වාචික භාෂාමය සන්නිවේදනය මෙන් සමකාලීන විද්‍යුත් ජන සන්නිවේදන මාධ්‍ය යළිත් යථාර්ථය බහුමානීය සංවේද්‍ය ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය මානයකින් සංජානනය කිරීම කෙරෙහි යොමුවන බව මැක්ලූහන් ප්‍රකාශ කරයි. යම් කිසි පුරාණෝක්තිවේද පඨිතයකට ශ්‍රාවකයෝ සමූහයක් සහභාගීවන්නා සේම, අද්‍යතන ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය මාධ්‍ය තුළින් තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා එක් වරම විශාල ජනතාවක් සම්බන්ධ වේ. ලිඛිත සංස්කෘතික මාධ්‍ය මිනිසා තුළ ශුවන බහු මානිකත්වයෙන් තොර වූද, ස්වාභාවික, සජීවී, සංවේද්‍ය, සම්පතාවයෙන් තොර වූද, සහවාසී භාෂාත්මක සන්නිවේදනයෙන් තොර වූද, සාමූහිකභාවයෙන් තොර වූද, පුද්ගල කේන්ද්‍රීය, ඒකමානීය සංජානන ස්වරූපයක් හැඩගත් වන්නේය.

මැක්ලූහන්ට අනුව "වර්තමාන මිනිසා පශ්චාත් ලිඛිත විද්‍යුත් ලෝකයක් තුළ ජීවත්වෙමින් පුද්ගලිකව යම් දෙයක් අධ්‍යනය කිරීමේදී පවා විඥානයේ සාමූහික ස්වරූප සොයමින් සිටී.[5] සමහර විට බොහෝ මිථ්‍යාවන්, පුරාණෝක්තීන් විඥානයට අවශ්‍ය සාමූහික තත්ත්වයන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ මාර්ගයක් වශයෙන් පවතී. සමකාලීන මිනිසාගේ එම විඥානීය අවශ්‍යතාවය නව විද්‍යුත්

සන්නිවේදන තාක්ෂණය පදනම් කරගත් ජනමාධ්‍යවේදය මගින් මහා පරිමාණ වශයෙන් සම්පාදනය කෙරේ. මේ තත්ත්වය තුළ අද්‍යතන ජනමාධ්‍යවේදය සාමූහික පුරාණෝක්තිවේද නිර්මාණකරණයේ යෙදෙන බව මැක්ලුහන් අවධාරණය කරයි. ලිඛිත මුද්‍රණ සාක්ෂරතා යුගයේ දී ග්‍රාහකයා පුරාණෝක්තිවේදයේ පාරිභෝගිකයකු වූ අතර වර්තමානයේ දී ග්‍රාහකයා එය පරිභෝජනය කරනවා පමණක් නොව සාමූහිකව එය නිර්මාණය ද කරන්නේය. මේ අනුව මැක්ලුහන්ගේ මූලික තර්කය වන්නේ වර්තමාන ශ්‍රාවකයා හෝ ප්‍රේක්ෂකයා පාරිභෝගිකයකු නොව ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය ප්‍රචාරණ හා සම්ප්‍රේෂණ නිෂ්පාදනයේ දී සහභාගී වන්නෙකි. මෙය ජනමාධ්‍යවේදයේ පවතින ව්‍යාපාරික, වාණිජ්‍ය පදනම හීන කිරීමට හෝ වසන් කිරීමට තුඩු දෙන අතර පුරාණෝක්ති ප්‍රබන්ධකරණයට විශේෂ බලයක් පිරිනමමින් ජනමාධ්‍යවේදය සතු ව්‍යුහිය-භාෂාත්මක මාධ්‍යයන් හරහා මහජනයාව මෙල්ල කොට යම් නිශ්චිත රාමුවක් තුළ ඔවුන් ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රවණතාවක් මතු කරන්නේය.

මැක්ලුහන් සිය ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය (පශ්චාත් ලිඛිත) සංස්කෘතිය ඉදිරියට වර්ධනය කරමින් ඊළඟ පියවර වශයෙන් ඔහු දකින්නේ ලිඛිත භාෂාව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සහ ඉන් අනතුරුව "සමස්ත භාෂාවම පොදුවේ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම"[6] දක්වා ඔහු ඉදිරියට යයි. අවසානයේදී මැක්ලුහන් එය සාමූහික අවිඥානිකත්වය වැනි "මහා ලෝකාත්මයක්" සහ එය තුළ සදාකාලික සමෝධානාත්මක නිශ්ශබ්දතාවක් දේවධර්මවාදය සිහිපත් කරවන්නාවූ අනාගතවාදී අදහසක් ඉදිරිපත් කරයි. මෙහිදී මැක්ලුහන් ඉතා වේගයෙන් සමාජ-ඓතිහාසික යථාර්ථයෙන් ඉවත්වෙමින් කාල්පනික පාරභෞතික සහ සමපේක්ෂාත්මක න්‍යායිකකරණයකට ප්‍රවේශ වන්නේය. ඇත්ත වශයෙන්ම ලිඛිත සංස්කෘතිය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම තුළින් මැක්ලුහන් සිය ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය ලෝක විඥානය තුළට ඇතුල් වීමට අවශ්‍ය මාර්ගය නිර්මාණය කර ගත්තේය. මෙම ක්‍රමවේදී තර්කනයට අනුව කලාව හා පරිසරය අතර වෙනස සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වී යන්නේය. පොත් හා ලිඛිත සාහිත්‍ය මුළුමනින්ම මානව සමාජයෙන් අතුරුදහන් වන්නේය. නව විද්‍යුත් මාධ්‍ය ජනසන්නිවේදනය පාදක කොට ගෙන ප්‍රාථමික සංස්කෘතිය නිර්මාණය වන්නේය. සීඝ්‍රව වර්ධනය වන නව විද්‍යුත් මාධ්‍ය ජනසන්නිවේදනය "මිනිසා හා ස්වභාවධර්මය අතර පාලමක් වශයෙන් නොව එයම ස්වභාවධර්මය වන බව මැක්ලුහන් විශ්වාස කළේය."[7] මේ අතර වැදගත් ක්‍රමවිද්‍යාත්මක අදහසක් ලෙස සැලකිය හැකි ප්‍රවාදයක් මැක්ලුහන් ගෙන හැර දක්වයි. එනම් "අවිඥානයෙහි අන්තර්ගත ප්‍රාකෘතික ස්වරූප තාක්ෂණයේ ආධාරයෙන් සමාජීය සවිඥානිකත්වයේ ක්ෂේත්‍රය තුළට තල්ලු කිරීමයි"[8]. මැක්ලුහන් එසේ ම උපන්දුවක් දක්වන්නේ ආදිකාලීන ප්‍රාථමික සමාජය තුළ පැවැති ප්‍රාථමික

යථාර්ථවාදී හෝ ස්වභාවික සංවේදිතා පිළිබඳව නොව අසංවර්ධිත විශ්වාස හා අබුද්ධිකත්වය පිළිබඳවයි.

1950 දශකයේ ආරම්භයේ දී වෙළඳ දැන්වීම් පිළිබඳව විවේචනාත්මක දෘෂ්ටියක් දරමින් මැක්ලුහන්, වෙළඳ දැන්වීම් තාක්ෂණය සහ ලිංගිකත්වය සංයෝග කරමින් "විද්‍යුත් ප්‍රදර්ශන ව්‍යාපාරය" සඳහා ක්‍රියාත්මක වන බව ප්‍රකාශ කළේය. එය ඔහු හඳුන්වන ලද්දේ "වෙළඳ දැන්වීම් පුරාණෝක්තිවේදය" වශයෙනි. නමුත් 1970 දශකය ආරම්භ වන විට මැක්ලුහන්ගේ ක්‍රමවේදාත්මක ස්ථාවරය වෙනස් වෙමින් වෙළඳ දැන්වීම් පිළිබඳ වූ විවේචනාත්මක ප්‍රවේශයේ සිට ඒවා ආරක්ෂා කිරීමේ ප්‍රවේශයකට අවතීර්ණ වන්නේය. විශේෂයෙන්ම ඔහුගේ මෙම ප්‍රවේශය "සංස්කෘතිය යනු අපේ ව්‍යාපාරයයි"[9] යන කෘතියෙන් මනාව පැහැදිලිවේ.

මැක්ලුහන් 1950 දශකයේ ආරම්භයේ සිටම [illegible] නොවන, මූලික වශයෙන් [illegible] ප්‍රතිවිරෝධී සංකල්ප හා ප්‍රපංච [illegible] වශයෙන් සමාන කරමින් හා සමපාත කරමින් [illegible] ක්‍රමවේදාත්මක [illegible] ස්ථාවරවලට ප්‍රවේශ විය. වාණිජ [illegible] කර්මාන්තයේ නිෂ්පාදන [illegible] යුගයේ මිනිසාගේ පුරාණෝක්තිවේදය ලෙස සැලකිය [illegible] වශයෙන් දැක්විය හැක. පුරාණෝක්තිවේදය සාමූහික ජනයා නිර්මාණකරණයේ ප්‍රතිඵලයකි. එය ජනතාවගේ කලාව විය. විකිණීමේ හා මිලදී ගැනීමේ [illegible] මත [illegible] කර්මාන්තය බහුජන සංස්කෘතිය (Mass Culture) නිෂ්පාදනය කරන්නේය. [illegible] වැන්න පොදුජන සාමූහික ශ්‍රම ක්‍රියාකාරීත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් වන අතර දෙවැන්න වාණිජ ප්‍රයත්නයේ ප්‍රතිඵලයකි. විශේෂයෙන්ම ලාභය සඳහා නිෂ්පාදනය, ප්‍රමිතිකරණය, ආකෘතිකරණය මූලික වශයෙන් ජනශ්‍රැතියට ආවේණික ලක්ෂණ නොවේ. ඒවා ප්‍රධාන වශයෙන් ආවේණික වන්නේ වෙළඳ පොළ බහුජන සංස්කෘතිය සඳහාය. මේවායේ [illegible] මූලයන් සහ [illegible] ජනශ්‍රැතියේ සම්භවයට තුඩු දුන් මූලයන් හා [illegible] වලට වඩා [illegible] වෙනස්ය. නමුත් මැක්ලුහන් ජනශ්‍රැතිය සහ බහුජන සංස්කෘතිය [illegible] මෙන්ම ක්‍රමවේදාත්මකව ද [illegible] නොවේ. මැක්ලුහන්ට අනුව ජනශ්‍රැතිය හා බහුජන සංස්කෘතිය ජනයාව "සාමූහික සිහිනයක්" [illegible] තුළ ඒකාබද්ධ කරන්නාවූ [illegible] බව ප්‍රකාශ කරයි. මැක්ලුහන් මෙවැනි ප්‍රවේශයක් තුළින් ජනශ්‍රැතිය සහ වාණිජ [illegible] කර්මාන්තය අතර පවතින වෙනස [illegible] සංකල්ප වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රමවේද [illegible] නිදර්ශනයක් වශයෙන් [illegible] "[illegible]" [illegible] හා ජන සංස්කෘතිය මෙම ක්‍රමවේදය තුළ [illegible] කිරීම සඳහා [illegible]

නිසා අදාළ ක්ෂේත්‍රය තුළ විශාල අවුල්සහගත බවක් සහ පරිහානියක් සිදුවී තිබෙන බව පෙනේ. මෙය පරිවාරයේ රටවල පවතින ජාතික සංස්කෘතික විවිධත්වය, විශේෂයෙන්ම ජන සංස්කෘතික විවිධත්වය බහුජන සංස්කෘතියේ කක්ෂය තුළට ආකර්ෂණය කර ගැනීම සඳහාත්, සමස්ත සංස්කෘතියටම වානිජත්වය ආරෝපණය කිරීම සඳහාත්, බහු ජන සංස්කෘතියේ විශ්වීයත්වය තහවුරු කිරීම සඳහාත් අවශ්‍ය න්‍යායික සහ ක්‍රමවේදී පදනමක් නිර්මාණය කරන්නේය.

නව තොරතුරු යුගය තුළ ව්‍යාපාර හා සංස්කෘතිය සමාන අර්ථ සහිත සහ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සංක්‍රාන්තික සංකල්පයක් බවට පරිවර්තනය වේ. "ධනවත්වීමේ පැරණි පුද්ගලික ව්‍යාපාරික ස්වරූප විද්‍යුත් ජාලයන් බිහිවීමත් සමගම වර්ධනය වූ මහ ගෝත්‍රිකවාදය විසින් ගිල ගන්නේය."[11] මෙහි දී මැක්ලූහන් අදහස් කරන්නේ තොරතුරු ප්‍රාග්ධනයේ අතිවිශාල ප්‍රසාරණය නොව, විද්‍යුත්-සන්නිවේදන විප්ලවීය සන්දර්භය තුළ දැවැන්ත ජන සමූහයක් එකට ඒකාබද්ධ වී නිර්මාණය වන ගෝත්‍රිකවාදය තුළ සංස්කෘතිය දර්ශන ව්‍යාපාරයක් බවට පරිවර්තනය වීම පිළිබඳවය. විද්‍යුත් සන්නිවේදන මාධ්‍යයන්හි බලපෑම යටතේ ලෝකය "විශ්ව ගම්මානයක්"* බවට පරිවර්තනය වන බව ඉහත සංකල්පය පැහැදිලි කරමින් මැක්ලූහන් සඳහන් කරයි. එනම් ලෝකය "විශ්ව රංග ශාලාවක්" බවට පත්වේ. ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය රූපවාහිනී සංස්කෘතික ව්‍යුහයන් මගින් සෑම පුද්ගලයකු සඳහාම පැවරී ඇති කාර්යයන් ඉටු කරනු ඇත. මැක්ලූහන්ගේ අදහස් හැටියට එම ව්‍යුහයන් සත්තාවේ සහ විඥානයේ විශ්ව නියාමයන්ගේ ක්ෂේත්‍රයට ඇතුලත් කළ හැකිය. එම නියමයන්ගේ හරය වන්නේ අන් කිසිවක් නොව තොරතුරු මාධ්‍යයන් සහ ව්‍යුහයන් නිරපේක්ෂීකරණයට ලක් කිරීම මගින් ලෝකයේ විවිධ රටවල එකම යුගයක ජීවත්වන මිනිසුන්ගේ චර්යාවන්, ජීවන ශෛලිය, ක්‍රියාකාරිත්වය හා චින්තනය සමජාති ස්වරූපයකට පත් කිරීමයි. මෙහිදී ඕනෑම තාක්ෂණික සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් සතු විශ්වීය නිර්මාණාත්මක ශක්‍යතාව "අපගේ අදහස් හැඩගස් වන බවත් අපගේ අත්දැකීම් ව්‍යුහගත කරනු ලබන බවත්, අවට ලෝකය පිළිබඳව අපගේ දැක්ම නිර්ණය කරනු ලබන බවත්"[12] මැක්ලූහන් අවධාරණය කරයි. "ජනමාධ්‍ය තාක්ෂණයේ වර්ධනය ප්‍රබල සමාජීය බලපෑමක් මාධ්‍ය අන්තර්ගතයට වඩා ග්‍රාහකත්වය කෙරෙහි සිදු කරයි."[13]

* විශ්ව ගම්මානය (global village) යන්නෙන් මැක්ලූහන් අදහස් කරනු ලබන්නේ විද්‍යුත් ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය මාධ්‍ය සම්බන්ධතාවල බලපෑම නිසා මානව සමාජ ඉතිහාසයේ ආදිකාලීන (ප්‍රාථමික) යුගයට ආවේණික වූ ලෝකය සංජානනය කර ගැනීමේ බහුමානීය ස්වරූපය යළිත් උදාවන බවයි.

මැක්ලූහනියානු ක්‍රමවේදය තුළ නිතර දැකිය හැකි ලක්ෂණයක් වන්නේ තාර්කික විද්‍යාත්මක සංකල්පය වඩාත් සංවේදී උභතෝකෝටික, සංකල්පය වශයෙන් ගෙන හැර දැක්වීමයි. මේ තත්ත්වය තුළ සමහර ක්‍රියාවලියන්ගේ හා ප්‍රපංචයන්ගේ සත්‍ය ස්වරූපය වැසී යන්නේය. තරුණ පරපුර විරෝධාකල්ප සංස්කෘතික භාවිතයන්ට යොමු කරන්නේ සමාජීය තත්ත්වයන් නොව විද්‍යුත් මාධ්‍යයන් මගින් යන්න මැක්ලූහන් අවධාරණය කරයි. එසේම ප්‍රගතියේ කොන්දේසි මිනිසාව ප්‍රාථමික නොදියුණුභාවයේ ප්‍රාග් ලිඛිත ආදි කාලීන සංස්කෘතිය වෙත ගෙන යන්නේය. විද්‍යුත් තොරතුරු කර්මාන්තය මගින් නිෂ්පාදනය කරන භාණ්ඩ පරිභෝජනය කරන්නෝ ඒවා නිෂ්පාදනය කරන්නන් වශයෙන් හුවා දක්වයි. බහුජන වාණිජ සංස්කෘතිය වාණිජ නොවන ජනශ්‍රැතිය සමග සමාන කරයි. ලිඛිත සන්නිවේදන සංස්කෘතිය තුළ මිනිසා සංජානනය කර ගනු ලබන අතර රූපවාහිනී සන්නිවේදන සංස්කෘතිය තුළ දී මිනිසා ලෝකය බහුමානීයව, සාමූහිකවාදීව හා මානවවාදීව ලෝකය ඒකමානිකව, ආත්ම කේන්ද්‍රියව හා ජාතිවාදී ලෙස සංජානනය කර ගනු ලබන බව මැක්ලූහන්ගේ ක්‍රමවේදයේ මූලික ස්ථාවරයයි.

මෙම ඉහත ගෙනහැර දක්වන ලද මැක්ලූහන්ගේ සියලුම ප්‍රවාද ප්‍රබල සහ සංකීර්ණ ක්‍රමවේදී හා න්‍යායික ගැටලු මතු කරන්නේය. මෙය ඇත්ත වශයෙන් මානව සත්තාවේ හා විඥානයේ විශ්වීය නියාමයන් සොයා යෑම සඳහා ගත් පුරෝගාමී ප්‍රයත්නයක් ද? එසේම විද්‍යාවේ හා තාක්ෂණයේ පුළුල් වර්ධනය නිසා විඥාපන මාධ්‍යයන් මගින් ගොඩ නගන ලද මාධ්‍යය යථාර්ථය පිළිබඳව නව්‍යාකාරයකට කල්පනා කිරීමට ගත් ප්‍රයත්නයක් ද?

මැක්ලූහන්ගේ සාහිත්‍ය විචාර ප්‍රවේශය දෙස බැලීමේ දී පැහැදිලිව පෙනී යන කාරණාවක් වන්නේ ප්‍රාග් රූපවාහිනී යුගයේ ජීවත්වූ සාහිත්‍යධරයින්ගේ නිර්මාණ විශ්ලේෂණය කිරීම කෙරෙහි හෙළන ලද තාක්ෂණික නියතවාදී සංකල්පීය ප්‍රක්ෂේපණයයි. මෙහිදී ඔවුන්ගේ නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාකාරිත්වය තුළ තොරතුරු හුවමාරුවේ තාක්ෂණික මාධ්‍යයන් නිරපේක්ෂීකරණයට ලක් කොට තිබේ. විශේෂයෙන්ම ඔහුන්ගේ නිර්මාණ තුළ පුවත්පත්වල බලපෑම මැක්ලූහන් සොයන්නට වූ අතර සමාජ ප්‍රගතියට මුද්‍රිත-ලිඛිත මාධ්‍යයේ සෘණාත්මක බලපෑම තහවුරු කිරීමට උත්සාහ කළේය. මෙහි දී මැක්ලූහන් සංඥාර්ථවේදයට පොදු වූ ගැටලුවක් මතු කරයි. එනම් ප්‍රාග් මුද්‍රිත හා මුද්‍රිත අක්ෂර සංඥා කොතෙක් දුරට යථාර්ථය ආකේතකරණයට සහ විකේතකරණයට සමත් ද? යන්නයි. යථාර්ථය ආකේතකරණයේ දී සහ විකේතකරණයේ දී එය යම් යම් විකෘති කිරීම්වලට හා විකරණයන්ට භාජනය වන බව මැක්ලූහන් පෙන්වාදෙයි. මෙය යථාර්ථය පරාවර්තනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී මුද්‍රිත මාධ්‍යයට පමණක්

ආවේණික තත්ත්වයක් නොව ශ්‍රව්‍ය හා දෘශ්‍ය මෙන්ම ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය මාධ්‍යයට ආවේණික තත්ත්වයකි.

එසේම මැක්ලූහන් ප්‍රකාශ කරන පරිදි පුවත්පත්කලාවේදය ලෝකයේ සමහර ලේඛකයින්ගේ නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාවලියට බලපා තිබේ. නිදර්ශනයක් වශයෙන් චාල්ස් ඩිකන්ස්, ෆියොදර් දස්තොවස්කි, ජෝන් ජෙයිස් ආදී ලේඛකයින් දැක්විය හැකිය. පුවත්පත්කලාවේදය මෙම ලේඛකයින්ගේ නිර්මාණාත්මක ආකෘති කෙරෙහි මෙන්ම අන්තර්ගතය කෙරෙහි ද බලපා තිබේ. නමුත් මැක්ලූහනියානු ක්‍රමවේදයේ මූලික වැරැද්ද වන්නේ ඔහු මෙම විශේෂ තත්ත්වය සියලුම ලේඛකයින් සඳහා අදාළ කිරීමයි. එනම් කොටස සමස්තය වශයෙන් ඔහු දකී. මෙය තාර්කික පමණක් නොව ක්‍රමවේදී ද වැරැද්දකි. එසේම ලේඛකයින්ගේ නිර්මාණාත්මක අත්දැකීම්, ලෝකදෘෂ්ටිය, නිර්මාණාත්මක ක්‍රම පුවත්පත් මාධ්‍ය තුළින් පමණක් හැඩගස්වන ලද බව ප්‍රකාශ කිරීම සාධාරණ නොවේ.

සාහිත්‍යවේදය පිළිබඳ විචාරකයෙකු වූ රයිමොන්ඩ් රෝෂෙන්ටෙල් මෙම මැක්ලූහානියානු ක්‍රමවේදය තියුණු විවේචනයකට ලක් කරන ලදී. තමන්ගේ අදහස් වලින් උමතු වූ මිනිසුන්ගේ ගනයට මැක්ලූහන් අයත්වන අතර තමන්ගේ අදහස් වෙනුවෙන් ශක්තිමත් බුල්ඩෝසරකරුවෙකු සමකාලීන කලාවේ මාර්ගය ශුද්ධ කර දැමීමට ඔහු සූදානම්ය.[14] මැක්ලූහන් කලාව සමකාලීන වෙළඳ පොළ නියාමයන්ට සහ යන්ත්‍රණයට අනුව ක්‍රියාත්මක වන මානව ක්‍රියාකාරීත්වයේ ව්‍යාපාරික ස්වරූපයක් වශයෙන් දකින ලදී. "සමකාලීන කලාත්මක නිර්මාණ යනු නිර්මාණකරුවන්ගේ ස්වාධීන, නිදහස්, නිර්මාණ නොව තාක්ෂණය මගින් ඒකාකෘතික ස්වරූපයකින් එකට පෙළ ගස්වන ලද නිර්මාණ සමස්තයකි."[15] මැක්ලූහන්ගේ ක්‍රමවේදයට අනුව "සෞන්දර්යවේදය සහ සාහිත්‍ය විග්‍රහ කිරීම මානව බුද්ධිය නිග්‍රහවට ලක් කිරීමක්"[16] බව ෆින්කෙල්ස්ටෙයින් නම් ඇමෙරිකානු සෞන්දර්ය විචාරකයා පෙන්වාදෙයි. මිනිස් චින්තනයේ, නිර්මාණ ශක්තියේ සාපේක්ෂ ශක්‍යතාව පවා නොසැලකිල්ලට, අවත්සේරුවට ලක් කොට මාධ්‍යයන්ගේ හැකියාව අතිශයෝක්තියෙන් දැක්වීම මැක්ලූහනියානු විශ්ලේෂණ ප්‍රවේශයේ මූලික ලක්ෂණයකි. "පූර්ව මාධ්‍යයන් මගින් සාක්ෂාත් කර ගත් අත්දැකීම් වල සීමා සෑම මාධ්‍යයක් මගින්ම අතික්‍රමණය කරන අතර එය අනාගත වෙනස් වීම් වලට දායක ද වන්නේය."[17] මැක්ලූහනියානු ක්‍රමවේදය සාහිත්‍යවේදය, සංස්කෘතිකවේදය ජනමාධ්‍යවේදය විමර්ශනය කිරීම සඳහා පමණක් නොව එය මුළුමහත් මානව සංහතියේ වර්ධනය පිළිබඳ පුළුල් ප්‍රවේශයක් සපයන්නේය.

මානව සංහතියේ පරිණාමයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එය නව "විද්‍යුත් යුගයකට" ප්‍රවිෂ්ට වන බව මැක්ලූහන් තහවුරු කරයි. ඊට සමගාමීව "විශ්ව

ගම්මානය", "මාධ්‍යයම සන්දර්භයවේ", "සීතල" සහ "උණුසුම්" මාධ්‍ය වැනි විසංවාදී හා වියුක්ත සංකල්ප රාශියක් ගෙන හැර දක්වයි. මැක්ලූහන් සිය ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශය තුළ කොතෙක් දුර ගියා ද යත් ධනවාදී සමාජ සැකැස්මෙන් පමණක් නොව මුළු මහත් මානව සමාජ ක්‍රමයේම මුහුණුවර නිර්ණය කිරීමේදී මාධ්‍යයන් තීරණාත්මක සාධකයක් වශයෙන් ගෙන හැර දක්වන ලදී. "බටහිර ධනවාදී සමාජ බිහිවීම සඳහා ඉන්ද්‍රිය සංවේදී පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීමට මුද්‍රිත මාධ්‍ය උපස්තම්භක වූ බව"[18] මැක්ලූහන් පෙන්වා දෙයි.

මේ ක්‍රමවේදී පදනමේ සිටම මෙවැනි අදහසක් කැනේඩියානු දේශපාලන ආර්ථික විද්‍යාඥයකු වූ හැරල්ඩ් ඉනිස් මැක්ලූහන්ට පෙර පෙන්වා දී තිබේ. "ලිඛිත වාචික පදනම සහිත අධිරාජ්‍යයන්ගේ ව්‍යාප්තිය සන්නිවේදන තාක්ෂණය මත සීමාවිය."[19] මැක්ලූහන්ගේ අදහස් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් හැරල්ඩ් ඉනිස්ගේ කෘතිවල අඩංගුව පැවැතින. සමාජ ව්‍යුහයන් සංවිධානය වීමේ දී සහ වෙනස් වීමේ දී සන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ සක්‍රිය භූමිකාව ඉනිස් අවධාරණය කළේය. "දෘශ්‍ය-ලිඛිත ස්වරූපයේ තොරතුරු වාචික-ශ්‍රව්‍ය ස්වරූපයේ තොරතුරු සමග පරස්පර බව"[20] ඉනිස් පෙන්වා දෙන ලදී. විද්‍යුත් ජන සන්නිවේදන මධ්‍යයන්ගේ නැගීම පිළිබඳ ඉනිස් ඉතා කනස්සල්ලෙන් යුතුව විමසා බැලූ අතර මැක්ලූහන් එය මානව සංහතියේ දීප්තිමත් අනාගතයේ ස්නායු පද්ධතිය වශයෙන් කල්පනා කළේය.

මැක්ලූහන් සහ ඉනිස් අතර පවතින වෙනස න්‍යායික තලයකට පමණක් සීමා නොවේ. එය ක්‍රමවේදී මූලධර්ම පරාසයක් දක්වාද දිව යන්නේය. ජනසන්නිවේදන පද්ධතිවල නිලීන විෂයමූලික නියාමයන් ගවේෂණය කිරීමේදී ඉනිස් ඓතිහාසිකවාදය දෙසට ගමන් කරන අතර, මැක්ලූහන් ගමන් කරන්නේ තාක්ෂණික නියතිවාදය දෙසටය.

සමාජය සම්බන්ධ සන්නිවේදන කේන්ද්‍රිය හා තාක්ෂණික කේන්ද්‍රිය ප්‍රවේශය සහ ක්‍රමවේදී පදනම ඔවුන්ගෙන් පසුවද විවිධ ස්වරූපයෙන් වර්ධනය වන බව පෙනේ. "අනාගතයේදී අධිරාජ්‍යන්ගේ ව්‍යාප්තිය තවදුරටත් සිදුවන්නේ යුද ගැටුම් හරහා නොව සන්නිවේදන පරිසරය පාලනය කිරීම සඳහා වූ අරගලය හරහාය."[21] මෙහිදී විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුත්තක් වන්නේ මැක්ලූහන් ගේ ගුරුවරයා ලෙස ඉනිස් ගේ අදහස් මැක්ලූහන් විසින් සැලකිය යුතු සංශෝධනයකට, විකෘති කිරීමකට ලක් කොට ඇති බවයි. "තොරතුරු ක්‍රියාවලිය සහ සමාජයේ නිශ්චිත ඓතිහාසික ව්‍යුහයන් සමග පවතින්නාවූ අපෝහකාත්මක සබඳතා මැක්ලූහන් විසින් විකෘති කොට දක්වා තිබේ.[22] මේ සන්දර්භය තුළ තොරතුරු සම්ප්‍රේෂණයේ ස්වරූප හා මාධ්‍යයන් නිරපේක්ෂිකරණයට

ලක් කර එය විශ්ව සාමාන්‍ය සහ සමාජය පාලනය කිරීමේ තීරණීය සාධකයක් වශයෙන් මැක්ලූහන් ගෙන හැර දක්වන ලදී. 1960-70 දශකය තුළ ව්‍යුහවාදයේ ආභාසය ලබමින් නව ධර්මතාත්මකවාදී ප්‍රවණතාව තුළ බොහෝ මානව විද්‍යාඥයින්ගේ අදහස් නියෝජනය වන්නට විය.

සමාජ විද්‍යාඥයින්, සංස්කෘතිකවේදීන්, ජනශ්‍රැතිවේදීන්, සාහිත්‍යවේදීන්, මේ විශේෂ අවධානය සංඥාර්ථවේදය, රූපික-ව්‍යුහවාදී, ප්‍රකාරවාදී අදහස් වලට යොමුවිය. නමුත් අධ්‍යයන විෂයන්ගේ විශේෂඥයින් ප්‍රවේශකයින්ගේ ලෝකදෘෂ්ටිමය ස්වරූපයන් අනුව ඉහත අදහස් විවිධ ආකාරයට අර්ථකථනය කරන ලදී. විවිධ විද්‍යාවන්ගේ සංකල්පනාත්මක, මිශ්‍ර ස්වරූපයන් ජනසන්නිවේදන හා ජනමාධ්‍යවේදී ක්ෂේත්‍රය තුළ පෙන්නුම් කළ අතර ව්‍යුහවාදී ප්‍රවේශයන්ගේ විෂම ජාතිත්වය වඩාත් ප්‍රබල ලෙස මතුවී පෙනෙන්නට විය. එහි සෘජු ප්‍රතිඵලය වූයේ අප් පිළිවෙත් නොව අතීත ප්‍රවණතා පිළිබඳ, විවේචනාත්මක සම්බන්ධතාවක් වර්ධනය වීමයි. මෙම විවේචනාත්මක සම්බන්ධතාව කොතෙක් දුර වර්ධනය වූවාදැයි කියතොත් නම් ව්‍යුහවාදයට මඟ පෙළි කළ අදහස් හා ක්‍රම පවා එම විවේචනයට ලක්වීමය. මැක්ලූහන් ඉදිරි ට දක්වන ලද, සම්බන්ධතාව ද අප වටහා ගත යුත්තේ ඉහත සංකල්පිය සන්දර්භය තුළය.

මීට අමතරව මාක්ස්වාදය කෙරෙහි මැක්ලූහන් තුළ වූ නිශේධනාත්මක සම්බන්ධතාව සමාජය පිළිබඳ ගැඹුරු විග්‍රහයකට යාමට මැක්ලූහන්ට බාධා කළ බව අනුමාන කළ හැකිය. මූලික වශයෙන් ඔහුගේ අවධානයන් සාහිත්‍ය විචාරයටත් ජනමාධ්‍ය න්‍යාය හා ඉතිහාස ක්ෂේත්‍රයටත් සීමා වී පැවතිණි. නිදර්ශනයක් වශයෙන් මැක්ලූහන් සිය න්‍යායික ප්‍රවාද තුළ මාක්ස් ඉතා ස්වල්ප වශයෙන් උපුටා දැක්වූ අතර "සන්නිවේදනය පිළිබඳ මාක්ස්ගේ නොදැනුම පිළිබඳව බොහෝ විට මැක්ලූහන් තදින් බැත වැලඳුණේය."[23]

අප මෙම ඉහත ගෙන හැර දක්වන ලද සාධකවල සෘජු ප්‍රතිඵලය වූයේ සමාජය, සංස්කෘතිය හා ජනමාධ්‍ය පිළිබඳ න්‍යායික ක්‍රමවේදයේ අනුභූතිකවාදී සහ තාක්ෂණික නිර්ණවාදී ස්වභාවයයි.

එසේම මීට සමගාමීව බටහිර සමාජය තුළ පශ්චාත් කාර්මික සමාජය පිළිබඳ විවිධ අදහස් වර්ධනය වෙමින් පැවතිණි. එම අදහස් මූලික වශයෙන් තාක්ෂණික කේන්ද්‍රීය න්‍යායික සහ ක්‍රමවේදී ප්‍රවණතාවක් පෙන්වමින් සෙසු විද්‍යාවන් තුළට ද එම න්‍යායික සහ ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශ ඇතුළත් විය. නමුත් පැවති සංකීර්ණ සමාජ ආර්ථික සංස්කෘතික යථාර්ථය එම ක්‍රමවේද සහ න්‍යායික ප්‍රවේශ තුළින් විද්‍යාත්මකව පැහැදිලි කිරීමට සමත් වූයේ නැත.

"සමාජ-ආර්ථික සමස්තය පිළිබඳ මාක්ස්වාදී පරිණාමීය සංකල්පයට විකල්පයක් සහ ප්‍රතිලෝමව පශ්චාත් කාර්මික සමාජය පිළිබඳ න්‍යාය යාන්ත්‍රිකව ඉදිරිපත් කළේය.[24] මානව ක්‍රියාකාරිත්වයේ සියලුම ක්ෂේත්‍රයන් තුළ අසීමිත කාර්යක්ෂමතාවක් පෙන්වන්නා වූ සමෘද්ධිමත් කිරීම තුළ තාක්ෂණය කාර්යක්ෂම ක්‍රමවේදයක් ලෙස ද ජීවිතයට ප්‍රවේශ විය. තාක්ෂණය ජනමාධ්‍යවේදය හෝ කලාව සමග සදෘශ කළ නො හැකිය. ජනමාධ්‍යවේදයේ මූලික අරමුණ වන්නේ යථාර්ථය ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීම හරහා අරමුණු සහගතව ජනමතය හැසිරවීමයි. තාක්ෂණයට තමන්ගේම අරමුණක් නොමැත. තාක්ෂණය ස්වභාව ධර්මය පරිහරණය කිරීමට ප්‍රයත්න දරන අතර එය මත සිය ආධිපත්‍යය පතුරවමින් ස්වභාවධර්මය සහ සම්පත් මානව සමාජය තුළට ඒකාග්‍ර කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පිටුබලය සපයයි. කලාවේ හා විද්‍යාවේ පරමාර්ථය සුන්දරත්වය, සමෝධානය හා සත්‍ය නම් තාක්ෂණයේ ප්‍රමාණිකත්වය වන්නේ සමෘද්ධික උපයෝගීතාවයි. මේ අනුව තාක්ෂණය ද්‍රව්‍යමය හා ආධ්‍යාත්මික සංස්කෘතියේ වෙනත් ප්‍රපංචයන්ගෙන් වෙනස් වන මූලික ගති ලක්ෂණය මෙහි ද ව්‍යුත්පන්න වේ.

ජනමාධ්‍යවේදය, සංස්කෘතිය හා සමාජය පිළිබඳව මැක්ලූහනියානු සංකල්පයට අනුව එම ක්ෂේත්‍රයන්ගේ සංවර්ධනයේ ඓතිහාසික අනුප්‍රාප්තික සහ සංශ්ලේෂීය ස්වභාවය ප්‍රතික්ෂේප කරමින් ඒ වෙනුවට පූර්වාපර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් ප්‍රතිෂ්ඨිත කිරීමට ප්‍රයත්න දරා බව පෙනේ. නිදර්ශනයක් වශයෙන් ලිඛිත-මුද්‍රිත සංස්කෘතිය නිශේධනය කරමින් ඒ වෙනුවට ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය සංස්කෘතිය ස්ථාපිතවීම දැක්විය හැකිය. මෙය ඔහුගේ ජනමාධ්‍යවේද ඉතිහාසය විශ්ලේෂණය තුළ තාක්ෂණික නියතවාදය අධිනිශ්චය වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් උද්ගත වන ක්‍රමවේදී ගැටලුවකි.

අද්‍යතන සමාජ ජීවිතයේ අංශ විශාල පරිමාණයේ විපර්යාසයන්ට ලක් වෙමින් පවතින අතර එම නව තත්ත්වයන් අවබෝධකර ගැනීමට ඉවහල් වන්නාවූ න්‍යායික සංකල්පීය සහ ක්‍රමවේදාත්මක පර්යාලෝක අවලෝකනයක අවශ්‍යතාව මතුවී පෙනේ. ජාතික රාජ්‍යයේ බලතුලිතතාව වෙනත් ස්වරූපයකට විස්ථාපනය වෙමින් පවතී. එන්න එන්නම අන්තර්ජාතික බහුසංස්කෘතික ප්‍රවණතා සහ ගතිකයන් වර්ධනය වෙමින් පවතී. "මානව සත්තාව නිරතුරුවම පටු ස්වාර්ථකාමී වැටපිමේ රාමුවෙන් තොරව ප්‍රජා, ජාතික, විශ්වීය සහයෝගිතා ගතිකයන් සැලකිල්ලට ගත යුතු බව පෙළිය වෙනස්වීම් ප්‍රදර්ශනය කරන්නේය."[25] වර්තමාන මානව සමාජ ජීවිතයේ ආර්ථික, සමාජ, දේශපාලන, සංස්කෘතික ආදී විවිධ අංශ අතර ගැඹුරු මුදු, පුළුල් මුදු, අන්තර් ක්‍රියාකාරිත්වය සහ අන්‍යෝන්‍ය පරායත්තතාවය සමස්ත මානව සමාජය ධුරාවලිගත ඒකීය සමාජයක් ලෙසට පරිවර්තනය කොට අවසන්ය. මේ නව තත්ත්වය වටහා ගැනීම සඳහා

සම්ප්‍රදායික සමාජීය විද්‍යා ක්‍රමවේද අනුමත වන්නේය. "සැරණි යාන්ත්‍රණයන් තුළ ක්‍රියාත්මක වූ ක්‍රමවේද වනාත්ම දේශීය ස්වරූපයන් ගත් නිසා ගෝලීය සිවිල් සමාජයේ අනුකට වෙනස්කම් හා ගතිකයන් පැහැදිලි කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවේ."[36] ගෝලීය සමාජයේ ක්‍රියාකාරීත්වයට අනුකූල වන ආකාරයට සමාජ විද්‍යාවන්ගේ සහ මානව විද්‍යාවන්ගේ සංකල්පීය සහ ක්‍රමවේදී පරාසය ප්‍රසාරණය කළ යුතු වන්නේය. "සමාජ විද්‍යාවන් සඳහා නව ප්‍රවේශයක අවශ්‍යතාව"[37] අල්රිච් බෙක් අවධාරණය කරන්නේය. නමුත් මෙහිදී අවධාරණය කළ යුත්තක් වන්නේ විද්‍යාවේ, දර්ශනයේ හා ක්‍රමවේදයේ ඓතිහාසික වර්ධනය තුළ විවිධ අවධි වලදී මිනිසා විසින් වර්ධනය කළ ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශ සමකාලීන ගෝලීය සන්දර්භය තුළ දී නවා සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම කොතෙක් දුරට ප්‍රායෝගික වන්නේ ද යන්නය. ඇත්ත වශයෙන්ම සිදුවී ඇත්තේ යථාර්ථයේ විවිධ පැතිකඩ පරාවර්තනය කරන විවිධ ක්‍රමවේද සම්පූර්ණයෙන්ම නිෂ්ප්‍රභාවීම නොව එම ක්‍රමවේද යෙදිය හැකි සමාජ යථාර්ථ සංකීර්ණවීම නිසා ඒවා යෙදිය හැකි සීමා මතුවීමය. එම නිසා නව ක්‍රමවේදයන නිර්මාණය විය යුත්තේ එම ක්‍රමවේද යම්කිසි විශ්ලේෂණයකට භාජනය කිරීම තුළිනි. මානව සමාජ සංවර්ධනයේ සෑම මට්ටමකදී එයට පොහොර්ගික වූ විවිධත්වය හා ප්‍රතිවිරෝධතා ආරක්ෂා වන්නා සේම එම සමාජ අවබෝධකර ගැනීමේ ක්‍රමවේද තුළ ද සංශ්ලේෂිය විවිධත්වය පවතී. "නව ප්‍රතිමාදර්ශී විස්ථාපනය බහු සංස්කෘතික දැක්මක් තුළ ස්ථානගත කිරීම අවශ්‍ය වේ. බහු සංස්කෘතික ප්‍රතිමාදර්ශයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා උගත් බහුත්වවාදී සහ විවිධාත්ගීය ප්‍රවේශයකට අනුවර්තනය විය යුතුය."[38]

සමාජීය සහ මානව විද්‍යාවන් මෙන්ම ස්වභාවික විද්‍යාවන් අතර සිදුවන අන්තර්විෂයික සහ පාරවිෂයික ප්‍රවණතා හා ගතිකයන් සන්දර්භමය වශයෙන් මෙන්ම ආකෘතිකමය වශයෙන් ද වෙන්ව එක් එක් විද්‍යාවන් තුළ ව්‍යුහාත්මක වෙනස්වීම් ඇති වීමට තුඩු දී ඇත. ජනමාධ්‍යවේදය ද සිය සම්භවයේ සිටම ප්‍රථම ආවේණික වූ සංශ්ලේෂිය ස්වභාවයක් දරන්නේය. වර්තමානය වන විට එක් අතකින් ජනමාධ්‍යවේදය සෙසු සමාජීය විද්‍යාවන් මෙන්ම ස්වභාවික විද්‍යාවන් සමඟ පවතින සබඳතාව ඉතා සංකීර්ණ මෙන්ම ගැඹුරු ස්වරූපයක් ගෙන තිබේ. එම නිසාම එහි අන්තර්විෂයික සහ පාරවිෂයික ස්වභාවය වර්ධනය වී ඇත. අනෙක් අතින් ජනමාධ්‍යවේදය ප්‍රාදේශීය හා ජාතික තලයේ සිට කලාපීය සහ ගෝලීය තලය දක්වා වර්ධනයවී ඇත. නමුත් ජනමාධ්‍යවේදය හා ජනසන්නිවේදන විශ්ලේෂණය හා අධ්‍යනය පිළිබඳව පවතින සියලුම න්‍යායික සහ ක්‍රමවේදී පද්ධති නූතනවාදී චින්තනය තුළ ජාතික රාජ්‍ය රාමුව පදනම් කොටගෙන හැඩගැසී තිබේ. අප අවධානයට යොමුවූ මැක්ලූහන්වාදය ගෝලීය සමාජ තුළ ජනමාධ්‍යවේදය හා සංස්කෘතිකවේදය විශේෂයෙන්ම

බහුජන සංස්කෘතිය විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා දරන ලද එක් පුරෝගාමී ප්‍රයත්නයකි. මෙහි විශේෂත්වය වූයේ එය ගෝලීය සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වන ජනමාධ්‍යවේදය හා සංස්කෘතිය වැනි සංකීර්ණ ප්‍රපංචයන් ඒකමානීය න්‍යායික හා සංකල්පීයකරණයකට ලක් කරමින් එය නිර්සමාජීය සන්දර්භයක තැබීමයි. මැක්ලූහන්ගේ මෙම ක්‍රමවේදී සහ න්‍යායික පිලි පැනීමට එක් ප්‍රධාන හේතුවක් විය හැක්කේ ඔහු මාක්ස්වාදය පිළිබඳව විචාරාත්මක ආකල්පයක් සහ දරා නිෂේධනාත්මක ආකල්පයක් දැරීම විය හැකිය. මැක්ලූහන් මාක්ස්වාදයේ කේන්ද්‍රීය ප්‍රවාදයක් වන "මෙතෙක් පැවති සියලුම සමාජවල ඉතිහාසය පංති අරගලවල ඉතිහාසය වේ."[29] යන ප්‍රවාදය ප්‍රතික්ෂේප කරමින් ඒ වෙනුවට "මෙතෙක් පැවති සියලුම සමාජවල ඉතිහාසය ජනමාධ්‍යවල අරගලවල ඉතිහාසය වේ."[30] යන ප්‍රවාදය මැක්ලූහන් ඉදිරිපත් කළේය.

මැක්ලූහන්වාදයේ ක්‍රමවේදී අසන්තුලිතතාව ඇති වීම කෙරෙහි මැක්ලූහන් ගේ ලෝකදෘෂ්ටිවාදීමය ස්ථාවරය ද බලපා තිබෙන බව පෙන්වා දිය හැකිය. යම් පුද්ගලයෙකුගේ ලෝකදෘෂ්ටිවාදය යම් නිශ්චිත ක්‍රමවේදයක ආභාසය ඇතිව හැඩගැසෙන අතර එසේම ලෝකදෘෂ්ටිවාදීමය ස්ථාවරය මගින් ක්‍රමවේදාත්මක ස්වරූප නිරවද්‍යකරණයට ලක් කරන්නේය. ලෝක ඉතිහාසය තුළ මානව අත්දැකීම් හා ක්‍රියාකාරකම් වියුක්තකරණය කිරීමේදීත්, ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශ හැඩගැසීමේදීත්, න්‍යායික පද්ධති සකස්වීමේදීත්, ලෝකදෘෂ්ටිවාදයේ සම්බන්ධය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය සම්භාව්‍ය දර්ශනවාදය තුළ මැනවින් ප්‍රකට සාධකයකි.

මැක්ලූහන්වාදයේ න්‍යායික සංකල්පයේ මෙන්ම එහි ක්‍රමවේදී එළඹුමේ පදනමේ පවතින දේවධර්මීය තාක්ෂණතන්ත්‍රවාදී නැඹුරුව නිසා මැක්ලූහන්ට ජනමාධ්‍යවේදයේ හා සංස්කෘතියේ සමාජ-දේශපාලනික සහ ඓතිහාසික-සංස්කෘතික සන්දර්භය කෙරෙහි ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු කිරීමට නො හැකි වී ඇති බව පෙනේ. එයට හේතුව අන් කිසිවක් නොව මැක්ලූහන්ගේ ලෝකදෘෂ්ටියේ කේන්ද්‍රය බවට පත්ව ඇති දේවධර්මීය තාක්ෂණතන්ත්‍රවාදය නිසාය.

මැක්ලූහන්වාදයේ න්‍යායික සංකල්පය තුළ ප්‍රකට අනාගතවාදී සහ පූර්වාපර විරෝධී අදහස් නොතකා "එය ලෝකය දෙස නව ආකාරයකට බැලීමෙන්, මෙතෙක් ක්‍රමවේදී ප්‍රවේශයන්ට හසු නොවූ යථාර්ථයේ විවිධ පැතිකඩවල් පට ග්‍රහණය කර ගැනීමටත්" විශේෂයෙන් ජනමාධ්‍යවේදයේ ස්වභාවය පිළිබඳ නව ගැටලු මතු කිරීමටත් ඉවහල් විය. මැක්ලූහන් ගේ න්‍යායික උරුමය සාකච්ඡාවට බඳුන් කරන පර්යේෂණ මේ වන විට විශාල ප්‍රමාණයක් සිදුකර ඇති අතර ඒවා ජනමාධ්‍යවේදයේ සහ ජනසන්නිවේදනයේ ක්‍රමවේදී පදනමට විවරනෝපයෝගී බලපෑමක් සිදු කොට තිබේ.

මූලාශ්‍ර

01. Lenin V.I., materialism & empirio ~ Criticism, vol. 14, P. 281;

02. McLuhan M, & Quentin F, The medium is the message; An Inventory of effects. New york, 1967;

03. Ibide, P. 340;

04. Ibide, P. 343;

05. McLuhan M, Myth & mass Media, Daedalus, 1959, Vol. 88, N.2. P. 343;

06. McLuhan M, Understanding Media; The extensions of man London, P. 90;

07. McLuhan M, Counterblast, London, 1970, P. 14;

08. Ibide, P. 31;

09. McLuhan M, The Mechanical Bride. Folklore of Industrial man, London, 1967, P.v.;

10. McLuhan M, Culture is our Business N.Y; Toranto, 1970, P. 01;

11. Ibide, P. 54;

12. McLuhan M, Mcluahans Laws of media Technology & culture. 1975, Vol. 16, N.I, P. 75;

13. Roberta E.peason & philip Simpson (eds) Critical Dictionary of Film & Television Theory, London & Newyork, 2001, p. 272;

ජනමාධ්‍යවේදය

14. R. Rosenthal.(ed), McLuhan Pro & con, Newyork, 1968, P. 10;

15. Ibide, P. 10;

16. Finkelstein S. Sence & Nonsense of McLuhan. N.Y. 1968, P. 86;

17. Denis Mcquail, mcquailis mass Communication Theory, New Delhi, 2005, P. 127;

18. David Croteau & William Hoynes, media Society, London, New york, 2003, P. 307;

19. Stanley J. Baran & Dennis K. Davis, mass Communication Theory, UK & USA. 2000, p. 286;

20. Innis H, The Bias of Communication, Toronto, 1971, (1951) P. XII;

21. Meiody W. Introduction, Culture, Communication & Dependency. The Tradition of H.A. Innis(1894-1952) /ed. by W. melody, L. Salter, P.Heyer. Norwood (New Jersey), 1981, P. 7;

22. Theall D. Exploration in communications Since Innis (1894-1952) /ed. by W. melody, L. Salter, P. Heyer, Norwood (New Jersey), 1981, p. 233;

23. Stanley J. Baran & Dennis K. Davis, mass communication Theory, UK, USA, 2000, P. 285;

24. මාක්ලව් එච්. ඒ. තාක්ෂණික චුත : කාර්මික සමාජය පිළිබඳ විග්‍රහය 21වන සියවස අභියෝග පද්ධති විග්‍රහය: න්‍යාය සහ ව්‍යවහාරය, මොස්කව්, 1996, පිටුව 364;

25. Heba Raoub Ezzat (2004), Beyond methodological modernism *Towards a multicultural Paradigm shift in the social sciences,* global civil society 2004/5, Sage Pullication, London, 2005, P. 40;

26. Shaw. M. (2003) The glolal Transformation of the social sciences ch. 2 in M. Kaldor, H. Anheier & M. Glasius (eds) global civil society 2003, oxford university press, P. 37;

27. Beck, U (2003) The Analysis of global Inequality: From National to cosmopolitan Perspecive; ch3 in M. Kaldor, H. Anheier & M. Glasius (eds), global civil society 2003;

28. Heba Raoub Ezzat (2004) Beyond methodological modernism towards a Multicultural Paradigm shift in the social sciences, M. Kaldor H. Anheier & M.Glasius (eds) global civil society 2004, oxford; oxford university press, P. 43;

29. මාක්ස්, එංගල්ස් කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය, ප්‍රගති ප්‍රකාශන මන්දිරය, මොස්කව්, 1980, පිටුව 33.

30. Finkelstein S. Sense & Nonsense of McLuhan. Newyork, 1968, P. 30;